

Nr 118.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer; given Stockholms slott den 10 mars 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt under punkterna 1:o—4:o.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

John Ericsson.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 10 mars 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, ERICSSON, MOSSBERG, KOCK.

Statsrådet Ericsson anmäler uppkomna frågor om understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer och anför därvid följande.

1:o.

Sektionschefen vid arméns fortifikationsförvaltnings byggnadskontor civilingenjören Svante Vilhelm Carlsson Lovéns änka och barn. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Lovén var född den 17 juli 1904 och avled den 12 november 1946;

att han under tiden 4 juli 1927—30 april 1937 under sammanlagt 7 år 9 månader tjänstgjorde såsom studieelev vid statens järnvägar (2 månader),

assistent hos statens provningsanstalt (2 år) och högre platsledare vid statens arbetslöshetskommission (5 år 7 månader);

att han under tiden 2 mars—19 augusti 1925 och 1 maj 1937—20 november 1940 eller sammanlagt omkring 4 år innehade anställning hos Stockholms stads gatukontor, stadsingenjörskontoret i Karlstad, Mölndals stad samt Göteborgs hamnstyrelse;

att han sedan den 21 november 1940 intill sin död eller under i det närmaste 6 år var anställd hos arméns fortifikationsförvaltning (intill utgången av år 1943 arméförvaltningens fortifikationsstyrelse), därvid han intill utgången av år 1942 tjänstgjorde hos ämbetsverkets byggnadschef i Norrbotten såsom kontrollant, chef för kalkylavdelningen eller såsom byggnadschefens ställföreträdare och under tiden därefter eller alltså från och med den 1 januari 1943 innehade anställning såsom sektionschef å ämbetsverkets byggnadskontor;

att hans avlöning under anställningen hos arméns fortifikationsförvaltning (fortifikationsstyrelsen) utgick i form av arvode, som till en början utgjorde 850 kronor för månad och efter olika löneförhöjningar från och med den 1 juli 1946 uppgick till 1 155 kronor för månad, varjämte han från och med den 1 januari 1943 åtnjöt förmåner enligt kungörelsen den 18 april 1941 (nr 215) med vissa avlöningsbestämmelser för befattningshavare vid statens krisorgan;

att han vid sin död efterlämnade änkan Greta Linnéa Lovén, född Krantz, vilken är född den 13 maj 1905, samt minderåriga dottrarna Ulla Marie, född den 11 februari 1938, Magdalena Lucie, född den 21 april 1942 och Ebba Christina, född den 30 maj 1944;

att bouppteckningen efter Lovén upptog en behållning av omkring 7 100 kronor jämte en livförsäkring å 10 000 kronor, till vilken den avlidnes hustru och barn insatts såsom förmånstagare;

samt att änkefru Lovén på grund av livförsäkring är berättigad till livränta med ett månatligt belopp av 120 kronor.

Änkefru Lovén har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension för sig och sina tre minderåriga barn.

Arméns fortifikationsförvaltning har — under framhållande, bland annat, att vårdnaden om de tre barnen förminskade möjligheten för änkefru Lovén att genom eget arbete tillföra familjen inkomster — tillstyrkt pension åt såväl änkefru Lovén som barnen. Såsom särskilt stöd för sitt tillstyrkande har ämbetsverket framhållit, att Lovéns tjänstgöring hos byggnadschefen i Norrbotten under åren 1941 och 1942 varit synnerligen krävande och att det icke vore uteslutet, att hans hälsa härunder tagit sådan skada, att hans tidiga död blivit en följd därav.

I ett av förutvarande chefen för byggnadskontoret vid arméns fortifikationsförvaltning Ragnar Lindquist utfärdat intyg anföres beträffande sist avsedda förhållande bland annat följande.

Särskilt under åren 1941—1942 var Lovén sysselsatt vid befästningsarbeten av synnerligen brådskande natur, vilket nödvändiggjorde onormalt lång

daglig tjänstgöring och långa besvärliga resor, mången gång i stark kyla och under i övrigt vidriga förhållanden. Lovén som säkerligen icke hade någon stark konstitution sparade sig aldrig och hängav sig, med eftersättande av privata intressen, alltid åt sitt arbete i statens tjänst. Han var outtröttlig i sin verksamhet och hans ambition tvingade honom, trots varningar, till åtgärder som icke stodo i rimligt förhållande till hans krafter. Hans nerver togo också märkbar inverkan härav och det synes mycket troligt, att de båda svåra åren i Norrland och ett fortsatt hårt arbete i fortsättningen undergrävde hans hälsa och krafter i så hög grad, att hans för tidiga bortgång i stor utsträckning orsakats av sviterna från denna hans tjänstgöring.

Statskontoret har i avgivet utlåtande anfört, att ämbetsverket i likhet med försvarets civilförvaltning ansåge skäligt, att Lovéns efterlevande erhöle årligt understöd av statsmedel. Då änkefru Lovén endast vore 42 år gammal och arbetsför, syntes enligt statskontorets förmenande någon pension dock icke böra ifrågakomma för hennes del. De tre minderåriga barnen borde däremot erhålla uppfostringsbidrag med i likartade fall förekommande belopp eller för varje barn 630 kronor för år, motsvarande före den 1 juli 1946 utgående understöd å 384 kronor och efter omreglering från och med den 1 juli 1947 enligt kungörelsen nr 657/1947 understöd å 840 kronor jämte rörligt tillägg enligt 1947 års grunder. Uppfostringsbidragen syntes böra få utgå till och med utgången av den månad, varunder vederbörande barn uppnådde 19 års ålder.

Även jag anser billigheten bjuda, att Lovéns efterlämnade familj kommer i åtnjutande av understöd av statsmedel. Med hänsyn till föreliggande omständigheter vill jag härvid i likhet med fortifikationsförvaltningen förorda, att ekonomiskt stöd beredes familjen såväl i form av pension åt änkan som genom uppfostringsbidrag åt barnen. Såsom stöd för beviljande av pension åt änkefru Lovén kan — utöver vad fortifikationsförvaltningen anfört — framhållas, att Lovéns tjänstgöring hos fortifikationsförvaltningen varit av sådan natur, att det kan förutsättas att han skulle hava erhållit pensionsberättigande anställning, därest icke vissa avsedda organisationsåtgärder, möjliggörande dylik anställning, blivit fördröjda. Såsom skälig pension för änkefru Lovén vill jag förorda ett belopp av 1 284 kronor, att utgå från och med den 1 december 1946. Efter omräkning enligt kungörelsen nr 657/1947 kommer pensionen att utgöra 1 715 kronor jämte rörligt tillägg enligt 1947 års grunder. Beträffande storleken av uppfostringsbidragen åt barnen och den tidpunkt, intill vilken desamma böra få åtnjutas, ansluter jag mig till statskontorets förslag.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att sektionschefen vid arméns fortifikationsförvaltnings byggnadskontor civilingenjören Svante Vilhelm Carlsson Lovéns änka Greta Linnéa Lovén, född Krantz, samt makarnas minderåriga barn Ulla Marie, Magdalena Lucie och Ebba Christina må från och med den 1 december 1946 från ansla-

get till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära, änkan en årlig pension å 1 284 kronor under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, samt vart och ett av barnen ett årligt uppfostringsbidrag å 630 kronor till och med utgången av den kalendermånad, varunder barnet uppnår 19 års ålder.

2:o.

Arbetschefen hos byggnadsstyrelsen Josef Jonssons änka. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Jonsson var född den 25 januari 1878 och avled den 21 december 1947; att han under tiden november 1909—april 1925 hade anställning hos arméns kasernbyggnadsnämnd och därvid huvudsakligen tjänstgjorde såsom kontrollant eller arbetschef vid olika byggnadsföretag;

att han under tiden maj 1925—augusti 1927 samt från och med oktober 1928 intill sin död tjänstgjorde hos byggnadsstyrelsen såsom arbetschef vid olika för statsverkets räkning utförda byggnadsföretag;

att tjänstgöringen hos byggnadsstyrelsen helt tog hans arbetstid i anspråk; att han under sin tjänstgöring uppbar arvode, vilket senast uppgick till 1 200 å 1 300 kronor för månad;

att han vid sin död efterlämnade änkan Anna Natalia Elfrida Jonsson, född Engqvist, vilken är född den 28 november 1885, samt fyra gifta döttrar; att bouppteckningen efter Jonsson utvisade en behållning av 15 000 kronor; att inbördes testamente icke fanns upprättat mellan makarna;

samt att änkefru Jonsson icke äger några tillgångar utöver de i bouppteckningen upptagna och icke heller åtnjuter livränta el. dyl.

Genom beslut av 1945 års riksdag (prop. nr 53, p. 4; bankoutsk. utl. nr 13, p. 6; riksd. skr. nr 122) tillerkändes Jonsson en årlig pension av 5 160 kronor.

Byggnadsstyrelsen har hos Kungl. Maj:t gjort framställning om utverkande av pension åt änkefru Jonsson.

Statskontoret har anfört, att ämbetsverket med hänsyn till föreliggande omständigheter icke ville motsätta sig, att pension bereddес änkefru Jonsson. Med tillämpning av hittills gällande grunder för bestämmande av dylik riksdagspension syntes med hänsyn till mannens löneställning pensionen i förevarande fall i första hand böra bestämmas till 804 kronor för år. Vid omräkning av detta belopp enligt regleringskungörelserna n:ris 508/1939, 575/1946 och 657/1947 borde detsamma slutligt fastställas till 1 715 kronor, varå borde utgå rörligt tillägg enligt vad som gäller för på angivet sätt reglerade pensioner.

Med biträdande av statskontorets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att arbetschefen hos byggnadsstyrelsen Josef Jonssons änka Anna Natalia Elfrida Jonsson, född Engqvist, må från och med den 1 januari 1948 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 715 kronor.

3:o.

Förre läraren i musikens historia och estetik vid musikhögskolan, professorn Johan Henrik Tobias Norlinds änka. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Norlind var född den 6 maj 1879 och avled den 13 augusti 1947;

att han den 28 maj 1909 promoverats till filosofie doktor och den 22 juni samma år förordnats till docent i litteratur- och musikhistoria vid universitetet i Lund;

att han från och med höstterminen 1909 till och med vårterminen 1913 samt från och med höstterminen 1914 till och med höstterminen 1918 hållit föreläsningar och lett seminarieövningar vid universitetet;

att han under tiden 1 november 1918—30 juni 1945 innehåft befattningen såsom lärare i musikens historia och estetik vid musikhögskolan (tidigare musikkonservatoriet);

att sistnämnda befattning, som tidigare varit uppförd å ordinarie stat och förenad med pensionsrätt enligt 1907 års lag angående civila tjänstnehavares rätt till pension, i samband med lönereglering från och med den 1 juli 1926 omändrats till arvodesbefattning samt att arvodet å befattningen senast utgjort 4 700 kronor för år, varå icke utgått dyrtids- eller kristillägg;

att Norlind under åren 1903—1917 innehåft befattningar såsom lärare, föreståndare eller rektor vid olika folkhögskolor eller folkhög- och lantmannaskolor samt under åren 1919—1931 förestått Stockholms borgarskolas folkhögskolelinje;

att han från och med år 1919 intill sin död varit föreståndare för musikhistoriska museet, i vilken egenskap han senast åtnjutit ett arvode av 4 000 kronor för år;

att han vid sitt frånfalle efterlämnade änkan Anna Elina Norlind, född Lindh, vilken är född den 16 maj 1873, och en gift dotter, vilken saknar egen inkomst;

att bouppteckningen utvisade en behållning av omkring 5 000 kronor, inberäknat kapitalvärdet av royalty på grund av Norlinds författarverksamhet, vilken royalty för år 1946 utgått med omkring 180 kronor;

samt att änkefru Norlind därutöver icke äger andra tillgångar eller inkomster än en årlig livränta å omkring 80 kronor ävensom folkpension.

Genom av Kungl. Maj:t och riksdagen meddelat beslut (prop. nr 192, p. 5; bankoutsk. utl. nr 26, p. 8; riksd. skriv. nr 220) tillerkändes Norlind år 1945 en pension å 2 400 kronor för år.

Beträffande änkefru Norlinds rätt till pension inhämtas av handlingarna,

att Norlind i egenskap av lärare vid musikkonservatoriet varit delägare i civilstatens änke- och pupillkassa till och med den 30 juni 1926, att delaktigheten i kassan upphört sistnämnda dag i samband med förut omförmälda lönereglerng, att Norlind sedermera återfått matematiska värdet av inbetalda pensionsavgifter samt att änkefru Norlind författningsenligt icke är berättigad till någon pension på grund av Norlinds anställning i statens tjänst.

Hos Kungl. Maj:t har *musikaliska akademien* — under åberopande av vad akademien anfört hos Kungl. Maj:t i samband med utverkande av pensionen åt Norlind — hemställt, att med hänsyn till dennes långa verksamhet och betydelsefulla insats på musikforskningens område samt alldeles särskilt till hans uppoffrande arbete såsom föreståndare för musikhistoriska museet en efter förhållandena avvägd pension måtte tillerkännas hans efterlevande änka.

Jämväl änkefru Norlind har därefter hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Statskontoret har tillstyrkt pension åt änkefru Norlind till belopp av 1 284 kronor för år jämte rörligt tillägg och därvid i fråga om pensionsbeloppets storlek anfört följande.

Därest Norlind intill sin död kvarstått såsom delägare i civilstatens änke- och pupillkassa med oförändrat delaktighetsbelopp, skulle pensionen åt hans efterlevande hustru hava efter omräkning enligt kungörelserna nr 508/1939 och nr 575/1946 uppgått till 960 kronor för år, varmed skulle hava följt rörligt tillägg och kristillägg enligt tidigare gällande grunder. Efter omräkning jämväl enligt kungörelsen nr 657/1947 skulle pensionen hava utgjort 1 283 kronor för år jämte rörligt tillägg enligt 1947 års grunder. Erinras må, att det pensionsbelopp å 600 kronor för år jämte dyrtidstillägg, som tidigare varit den reguljära riksdagspensionen åt änka efter statlig beställningshavare i motsvarande löneställning, efter här angivna omregleringar för tiden efter den 1 juli 1947 uppgår till 1 323 kronor för år jämte rörligt tillägg enligt 1947 års grunder.

I betraktande av storleken av det belopp, varmed Norlinds egen pension utgått efter den 1 juli 1947 — 3 852 kronor för år jämte rörligt tillägg — vill statskontoret föreslå, att pensionen åt änkefru Norlind bestämmes till 1 284 kronor för år jämte rörligt tillägg enligt 1947 års grunder.

Med hänsyn till i nu förevarande sammanhang åberopade omständigheter och under hänvisning tillika till den i propositionen angående pension åt professor Norlind förebragta utredningen förordar jag, att pension utverkas åt Norlinds änka. Beträffande avvägningen av pensionen finner jag mig kunna biträda statskontorets förslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre läraren i musikens historia och estetik vid musikhögskolan Johan Henrik Tobias Norlinds änka Anna Elina Norlind, född Lindh, må från och med den 1 september 1947 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 284 kronor.

4:o.

Förste schaktmästaren vid statens järnvägsbyggnader Carl August Widerströms änka. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Widerström var född den 24 september 1872 och avled den 17 november 1946;

att han var anställd vid statens järnvägsbyggnader — senast såsom förste schaktmästare — från april 1891 till utgången av september 1935;

att Widerström under tiden 1 januari 1918—30 juni 1935 var delägare i statens järnvägars pensionskassa för pensionering av icke-ordinarie personal (kungörelsen nr 441/1917);

att han jämlikt av Kungl. Maj:t den 31 maj 1935 meddelat beslut angående pensionsrätt enligt civila tjänstepensionsreglementet för fast anställda tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader blev underkastad nämnda reglemente från och med ikraftträdandet den 1 juli 1935 och efter avgången ur tjänst kom i åtnjutande av pension enligt reglementets bestämmelser med ett belopp av 3 036 kronor, motsvarande tjänstepensionsunderlaget för dåvarande 15 lönegraden, jämte därå belöpande tilläggsförmåner;

att han vid sin död efterlämnade änkan Elin Augusta Widerström, född Lundberg, vilken är född den 25 november 1876, samt fem vuxna barn i ett tidigare äktenskap;

att änkefru Widerström, som år 1917 ingick äktenskap med Carl August Widerström, har en i tidigare äktenskap år 1906 född dotter, vilken är gift med en förste postiljon;

att bouppteckningen efter Widerström utvisade en brist i boet å omkring 3 300 kronor, dock att genom försäljning av en i boet ingående fastighet uppkommit en behållning, varav omkring 6 000 kronor tillfallit änkefru Widerström;

samt att sistnämnda kontanta tillgång numera i det närmaste förbrukats.

Enär Widerström såsom tjänsteman vid statens järnvägsbyggnader icke kunnat vinna inträde i statens järnvägars änke- och pupillkassa och då han avgått ur tjänst före ikraftträdandet den 1 juli 1937 av allmänna familjepensionsreglementet, är änkefru Widerström författningsenligt icke berättigad till någon änkepension.

I *motion nr 1: 93* till 1947 års riksdag hemställdes, att pension till belopp, som kunde befinnas skäligt, måtte tillerkännas änkefru Widerström.

I utlåtande nr 27, p. 12, anförde *bankoutsrottet*, att, då det i motionen väckta förslaget enligt utskottets mening i första hand borde bli föremål för prövning av Kungl. Maj:t, utskottet icke kunde tillstyrka någon åtgärd i motionens syfte. I anslutning härtill hemställde utskottet, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

1947 års riksdag (skriv. nr 145) beslöt i enlighet med bankoutsrottets hemställan.

Änkefru Widerström har nu hos Kungl. Maj:t anhållit att bliva tillerkänd pension.

Järnvägsstyrelsen har tillstyrkt utverkande av pension åt änkefru Widerström, att utgå från och med den 1 januari 1947, och därvid anført, bland annat, följande.

Med hänsyn till att mannen Widerström varit delägare i statens järnvägars pensionskassa för pensionering av icke ordinarie personal under tiden 1 januari 1918—30 juni 1935 samt därefter intill avgången ur tjänst innehaft med pensionsrätt enligt civila tjänstepensionsreglementet förenad befattnings och i betraktande av hans långvariga anställning — 44 år 6 månader — i statens tjänst finner styrelsen billighetsskäl tala för att änkefru Widerström kommer i åtnjutande av en årlig pension med skäligt belopp. Av i ärendet verkställd utredning har framgått, att änkefru Widerström synes vara i behov av understöd och att hon icke har anhöriga i det släktskapsförhållande och den ekonomiska ställning, att de kunna anses böra bidra till hennes uppehälle. Vidare har uttrönts, att änkefru Widerström på grund av sjukdom är ur stånd att försörja sig själv.

Statskontoret har i ärendet anført, att ämbetsverket i likhet med järnvägsstyrelsen ansåge änkefru Widerström böra komma i åtnjutande av pension samt att ämbetsverket, ehuru det icke syntes vara uteslutet, att dottern kunde lämna änkefru Widerström något underhållsbidrag, icke ville motsätta sig att pensionsbeloppet fastställdes till 630 kronor.

Även jag anser mig böra tillstyrka, att pension utverkas åt änkefru Widerström. Det av statskontoret ifrågasatta pensionsbeloppet synes mig emellertid väl lågt i förhållande till Widerströms tjänsteställning. För egen del vill jag förorda, att pensionen bestämmes till 990 kronor för år, jämte rörligt tillägg och kristillägg, att utgå från och med månaden näst efter Widerströms frånfälle eller sålunda från och med den 1 december 1946. Efter omräkning enligt kungörelsen nr 657/1947 kommer pensionen att utgöra 1 320 kronor jämte rörligt tillägg enligt 1947 års grunder. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förste schaktmästaren vid statens järnvägsbyggnader Carl August Widerströms änka Elin Augusta Widerström, född Lundberg, må från och med den 1 december 1946 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 990 kronor, att utgå av trafikmedel.

Vad föredraganden under punkterna 1:o—4:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Carl Olov Sommar.